

รายงานผลการวิจัย
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เรื่อง การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์กลุ่มสัตว์เลื้อย
คลานและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในพื้นที่ป่าอนุรักษ์บ้านโป่ง
THE DIVERSITY OF REPTILE AND MANNAL IN BANPONG
CONSERVATION FOREST, CHIANG MAI

ได้รับจัดสรรงบประมาณวิจัย ประจำปี 2543

จำนวนเงิน 178,000 บาท

หัวหน้าโครงการ นางเพ็ญรัตน์ หงษ์วิทยากร

ผู้ร่วมโครงการ นางสาวโฉมยง ไชยอุบล

งานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์

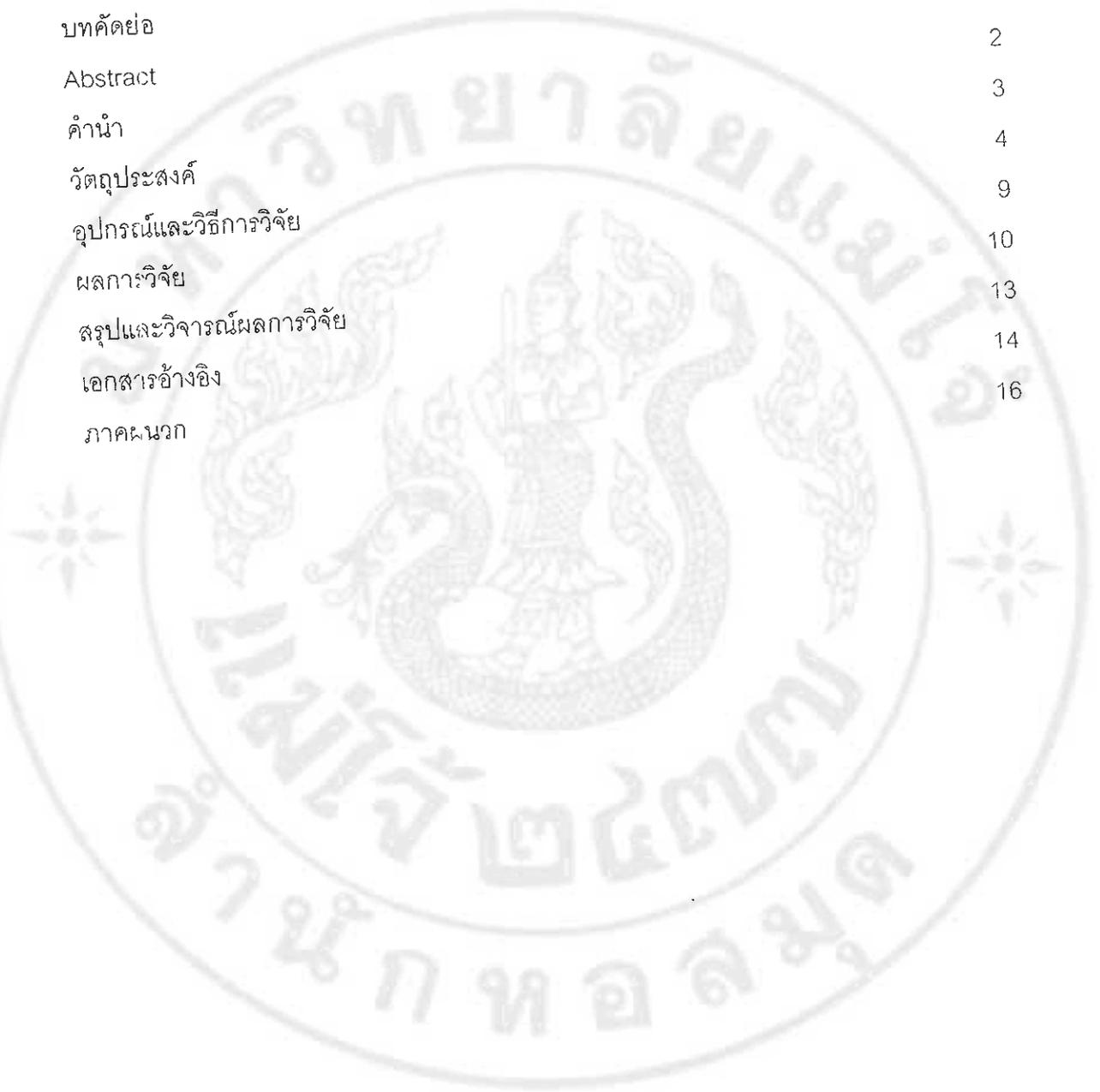
กรกฎาคม 2547

1089/47

สารบัญ

หน้า

สารบัญรูป	(ก)
บทคัดย่อ	1
Abstract	2
คำนำ	3
วัตถุประสงค์	4
อุปกรณ์และวิธีการวิจัย	9
ผลการวิจัย	10
สรุปและวิจารณ์ผลการวิจัย	13
เอกสารอ้างอิง	14
ภาคผนวก	16

(ก)

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 1 เต่าเหลือง <i>Testuda elongate Blyth</i>	30
รูปที่ 2 ตุ๊กแก <i>Gekko gecko</i>	30
รูปที่ 3 งูฉนวนหางปล้อง <i>Lycodon effraensis</i>	31
รูปที่ 4 งูแสงอาทิตย์ <i>Xenopeltis unicolor</i>	31
รูปที่ 5 กิ้งก่าหัวแดง <i>Draco fimbriatus</i>	32
รูปที่ 6 กิ้งก่าสวน <i>Calotes mystaecus</i>	33
รูปที่ 7 จิ้งเหลน <i>Riopa frontoparictalis Taylor</i>	33
รูปที่ 8 จิ้งเหลน <i>Mabuya mucularia malcolmii</i>	34
รูปที่ 9 จิ้งเหลน <i>Sphenomorphus maculates</i>	34
รูปที่ 10 ลิงวอก <i>Macaca mulatto</i>	35
รูปที่ 11 กระจอกดิน, ไหน่ <i>Dremomys rufigenis</i>	35
รูปที่ 12 กระจาดายป่า <i>Lepus peguensis</i>	36
รูปที่ 13 กระจ้อน <i>Menetes berdmorei</i>	37
รูปที่ 14 รอยชุดของหมูป่า <i>Sus scrofa</i>	37

การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน
และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในพื้นที่ป่าอนุรักษ์บ้านโป่ง เชียงใหม่
THE DIVERSITY OF REPTILE AND MAMMAL IN BANPONG
CONSERVATION FOREST , CHIANG MAI

เพ็ญรัตน์ หงษ์วิทยากร โคมยง ไชยอุบล
PENRUT HONGVITYAKORN , CHOMYONG CHAIUBOL

ภาควิชาชีววิทยา
คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์กลุ่มสัตว์เลื้อยคลานและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในพื้นที่ป่าอนุรักษ์บ้านโป่ง เชียงใหม่ ปี 2543 พบว่า จำนวนชนิดของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่มีน้อยชนิดมาก ส่วนใหญ่พบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็ก จำนวนชนิดของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่สำรวจพบในปี 2543 ทั้งหมด 14 ครอบครัว (Families) 19 สกุล (Genera) และ 21 ชนิด (species) ได้แก่ หมีควาย (Asiatic black bear) หมาจิ้งจอก (Asiatic jackal) หมูหริ่ง (Hog badger) หมูป่า (Wild boar) ตุ่น (Himalayan Mole) ลิงวอก (Rhesus macaque) ลิงลม (Slow loris) ชะนี (White-handed gibbon) กระต่ายป่า (Siamese hare) อีเก้ง (Barking) ลิ่นจีน (Chinese pangolin) ลิ่นซัว (Sunda pangolin) อีเห็นข้างลาย (Common palm civet) อีเห็นเครือ (Masked palm civet) กระแตธรรมดา (Common treeshrew) กระจ๊อน (Indochinese ground squirrel) กระเล็นขนปลายหูสั้น (Himalayan striped squirrel) กระรอกดิน (Variable squirrel) หนูเหม็น (Moonrat) หมาไม้ (yellow-throated marten) ส่วนสัตว์เลื้อยคลานที่สำรวจพบ ทั้งหมด 10 ครอบครัว (Families) 18 สกุล (Genera) และ 20 ชนิด (species) ได้แก่ งูสิง (Indochinese rat snake) งูสิงดง (Keeled rat snake) งูเขียวไม้ (Bamboo pit viper) งูเขียว (Elegant bronzeback snake) งูฉนวนหางปล้อง (Scarce wolf snake) งูแสงอาทิตย์ (Sunbeam snake) งูจงอาง (King cobra)

จิ้งเหลน (Olivaceous tree skink) กิ้งก่าสวน (Moustached) แย้ (Granular-scaled lizard)
 ตะกวด (Bengal monitor) แลน (Bengal monitor) ตุ๊กแก (Gekko) จิ้งเหลนหางยาว (Long
 - tailed Skink) เต่านา (Ricefield Terrapin) เต่าเหลี่ยม (Testudo elongate)

เนื่องจากป่าบ้านโป่งเป็นป่าไม้เบญจพรรณ บริเวณที่สำรวจมีอาณาเขตไม่ครอบคลุมทั้ง 3
 พันกว่าไร่ บริเวณที่สำรวจห่างจากชุมชนประมาณ 20 กิโลเมตร ทำให้พบความหลากหลายของ
 สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมต่ำเนื่องจากมีการถูกล่าและจับโดยชาวบ้านที่ลักลอบล่าสัตว์ป่า สัตว์เลี้ยง
 ลูกด้วยนมมีความหลากหลายสูงในช่วงฤดูฝน และต่ำในฤดูร้อน ส่วนสัตว์เลื้อยคลานพบความ
 หลากหลายสูงในช่วงฤดูร้อน

Abstract

The Reptile and Mammal in Banpong Conservation Forest, Chiang Mai was studied between January – December 2000. A total of 21 mammal species and 20 reptile species were found. Mammal species, namely *Ursus thibetanus* , *Canis aureus* , *Arctonyx collaris* , *Sus scrofa* , *Talpa micrura* , *Macaca mulatto* , *Nycticebus coucang* , *Hylobates sp.* , *Lepus peguensis* , *Muntiacus muntjak* , *Mauis pentadaetyla* , *Mauis javanica* , *Paradoxurus hermaphroditus* , *Paguma larvatus* , *Tupaia glis* , *Menetes berdmorei* , *Tamiops mccllelandi* , *Dremomys rufigenis* , *Echinosorex gymurus* , *Martes flavigula* and reptile species namely, *Varanus bengalensis*, *Varanus salvator* , *Gekko gecko* , *Takeydromus sexlineatus* , *Malayemys subtrijuga* , *Testudo elongate* , *Ptyas korros* , *Ptyas carinatus* , *Trimeresurus stejne stejnegeri* , *Dendrelaphis formosus* , *Ahaetulla nasuta* , *Lycodon effraensis* , *Xenopeltis unicolor* , *Ophiophagus Hannah* , *Shenomorphus maculatus* , *Riopa fronto*, *Mabuga mucularia* , *Calotes mystaceus* , *Draco fimbriatus* , *Leiolepis belliana*. The diversity of mammal and reptile was low because of the study area was very close to the village. Seasonal change influenced the number of species. The species number of mammal were highly in the wet season while the species number of reptile were highly in the dry season.

คำนำ

ปัจจุบันแม้จะมีการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ มากมาย แต่ความเจริญนั้นมักก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม รวมทั้งการบุกรุกทำลายพื้นที่ธรรมชาติมากขึ้น จนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สิ่งมีชีวิตเกิดการสูญพันธุ์ขึ้น นักวิทยาศาสตร์เชื่อกันว่าสิ่งมีชีวิตร้อยละ 98 ได้สูญพันธุ์ไปแล้วและกำลังสูญพันธุ์ชั่วโมงละ 1 ชนิด คาดว่าต้นศตวรรษที่ 21 เมื่อมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีต่างๆ ขึ้นมากมาย จะทำให้สิ่งมีชีวิตไม่น้อยกว่าร้อยละ 20-50 ของทั้งหมดที่มีอยู่ในปัจจุบันจะต้องสูญพันธุ์ไป (วิสุทธิ, 2537;2538) อย่างไรก็ตามความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยยังมีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต เนื่องจากประเทศไทยยังมีพื้นที่ซึ่งกันไว้สำหรับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมีความหลากหลายทางชีวภาพหลายแห่งทั่วทุกภาคของประเทศ และนอกจากนั้นประเทศไทยยังมีสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ เหมาะต่อการดำรงชีพอย่างเช่น สัตว์ป่าในเมืองไทยจากการสำรวจพบว่า มีประมาณ 2,748 ชนิด ในจำนวนนี้ยังมีสัตว์ป่าที่พบเฉพาะในประเทศไทย 124 ชนิด และเป็นสัตว์ป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์และหายาก 320 ชนิด เช่น กะท่าง กบตะนาวศรี กบเกาะช้าง เต่าปูลู เต่าจักร เต่าตนุ เต่าตะพาน ม่านลาย จระเข้แม่น้ำเค็ม กูสุมเหลี่ยมหัวหางแดง นกยางจีน นกช้อนหอยใหญ่ เป็ดกำ แร้งเทาหลังขาว นกแว่นสีน้ำตาล กระเจิงควาย ชะนีมงกุฏ นากธรรมดา ชะมดแปลงลายจุด อีเห็นน้ำ เสือลายเมฆ เป็นต้น (สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2536 โอบาส, 2535 ธีรภัทร, 2535) และยังมีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 285 ชนิด นก 938 ชนิด หรืออาจมากถึง 970 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 313 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 106 ชนิด ปลาน้ำจืด 552 ชนิด ปลาทะเลและปลาน้ำกร่อย 1,160 ชนิด กุ้งทะเล 183 ชนิด หอยทะเล 1,016 ชนิด หมึกทะเล 28 ชนิด แมลงประมาณ 9,000 ชนิด แต่ที่มีการสำรวจประมาณ 10% (อุแก้ว, 2536) ถึงแม้ว่าสัตว์ต่างๆ เหล่านี้กำลังจะสูญพันธุ์ แต่จากการที่มีการสำรวจและวิจัยมากขึ้น ทำให้พบสัตว์ชนิดใหม่ๆ ในประเทศไทยมากขึ้น เช่น มีการพบหอย ปู ปลาชนิดใหม่ เป็นต้น (โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพแห่งประเทศไทย, 2540) การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะรักษาชนิดของสิ่งมีชีวิตชนิดต่างๆ ให้มีความคงอยู่ในธรรมชาติ หรือมีการสูญพันธุ์น้อยที่สุด ที่จะขาดมิได้ก็คือ ทั้งนักวิทยาศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ และประชาชนทั่วไปต้องช่วยกันรักษาสິงเหล่านี้ไว้ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่จะต้องดำเนินการก็คือ ต้องมีการค้นคว้า สำรวจและวิจัย เพื่อให้ทราบว่ายังมีสิ่งมีชีวิต

ชนิดใดบ้างที่ยังคงเหลืออยู่ เพื่อที่จะได้ทำการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและ ทรัพยากรธรรมชาติได้ (ยศ และวิฑูรย์,2536)

โครงการอนุรักษ์ศึกษาและพัฒนาบ้านโป่ง ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ มีพื้นที่ ประมาณ 3,686 ไร่ เป็นโครงการที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้รับสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว เพื่อดูแลรักษาพื้นที่ต้นน้ำและป่าชุมชน ภายในพื้นที่มีการศึกษาวิจัยหลาย ๆ เรื่อง เช่น โครงการระบบสารสนเทศทางพฤกษศาสตร์ของพันธุ์กรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอัน เนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แต่การวิจัยศึกษา ทางด้านความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์ชนิดต่างๆ ยังมิได้มีการดำเนินการ ซึ่งในพื้นที่ ดังกล่าวนี้เป็นพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายของสัตว์ป่าเป็นจำนวนมาก การวิจัยดังกล่าวจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย และสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปเผยแพร่ วางแผน อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและ ทรัพยากรธรรมชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจและจำแนกชนิดของสัตว์เลื้อยคลานและสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมในพื้นที่โครงการ อนุรักษ์ป่าบ้านโป่ง
2. เพื่อเป็นข้อมูลการสำรวจพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตกลุ่มหนึ่งในงานศึกษาความหลากหลายทาง ชีวภาพ ของพื้นที่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบชนิดและหมวดหมู่ของสัตว์กลุ่มสัตว์เลื้อยคลานและสัตว์เลื้อยลูกด้วยนม
2. เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนจัดการการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

ตรวจเอกสาร

ความเป็นมาของโครงการอนุรักษ์ศึกษาและพัฒนาบ้านโป่ง

การป้องกันการค้าไม้ทำลายป่าบริเวณลุ่มน้ำห้วยแม่โจ้ โดยราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณ ตำบลป่าไผ่และบริเวณใกล้เคียง ทำให้ป่าไม้อันเป็นต้นน้ำห้วยแม่โจ้ มีสภาพค่อนข้างดีเมื่อ

เปรียบเทียบกับบริเวณลุ่มน้ำอื่นที่ใกล้เคียงในช่วงก่อน พ.ศ. 2520 อย่างไรก็ดีแม้ว่าราษฎรจะได้ช่วยพยายามรักษาป่าไม้อยู่แล้วก็ตาม การลักลอบตัดไม้บริเวณพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นยังมีอยู่เสมอ ทำให้สภาพป่าเสื่อมโทรมลงทุกที ๆ และลำน้ำห้วยแม่ใจ ซึ่งเคยมีน้ำไหลตลอดปีเริ่มหยุดไหลในฤดูแล้ง

เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2527 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยแม่ใจ และได้มีพระราชกระแสรับสั่งให้กรมชลประทานพิจารณาสร้างอ่างเก็บน้ำขึ้น บริเวณต้นน้ำเพื่อเป็นแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคและทำการเกษตรของราษฎร และได้มีพระราชกระแสรับสั่งให้อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่ใจ จัดทำแปลงปลูกไม้ใช้สอยสำหรับหมู่บ้านโป่งและหมู่บ้านใกล้เคียง ตลอดจนส่งเสริมบริการด้านการเพาะปลูก พร้อมทั้งพัฒนาอาชีพและแปรรูปผลผลิตเกษตรให้มีการเก็บรักษาและจำหน่ายต่อไป ต่อมาทางคณะกรรมการมหาวิทยาลัยแม่ใจออกสำรวจพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติศรีลานนาป่าต้นทรายจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีราษฎรบุกรุกแผ้วถางและลักลอบตัดไม้ทำลายป่า จึงได้ริเริ่มโครงการอนุรักษ์ศึกษาและพัฒนาป่าบ้านโป่งขึ้น เนื้อที่ 3,686 ไร่ และเนื้อที่ 907 ไร่ โดยได้รับอนุมัติให้ใช้พื้นที่ดังกล่าวจากกรมป่าไม้ (เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและศึกษาวิจัย ส่งเสริมอาชีพพัฒนาให้เป็นไปตามแนวพระราชดำริ) และได้ดำเนินการส่งเสริมอาชีพให้ราษฎรในบริเวณพื้นที่ป่าและใกล้เคียง นอกจากการพัฒนาพื้นที่ตอนบนและตอนใต้ของลุ่มน้ำห้วยแม่ใจ อันเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ

ที่ตั้งของป่าบ้านโป่ง

ที่ตั้งหมู่บ้านโป่ง หมู่ที่ 6 ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากมหาวิทยาลัยแม่ใจ ประมาณ 6 กิโลเมตร ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ราบประมาณ 6 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ป่าเขาประมาณ 10 ตารางกิโลเมตร อาณาเขตติดต่อของหมู่บ้านมีดังนี้

ทิศตะวันออก	ติดต่อเขตป่าสงวนแห่งชาติสันทราย
ทิศตะวันตก	ติดต่อบ้านทุ่งรอกฟ้าและบ้านเตาไห ตำบลหนองหาร
ทิศเหนือ	ติดต่อเขตป่าสงวนแห่งชาติสันทราย
ทิศใต้	ติดต่อบ้านแพะ บ้านหนองเปิดและบ้านศรีบุญเรือง ตำบลป่าไผ่

จากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สภาพภูเขาป่าต้นน้ำลำธารบางตอนเป็นป่าโปร่ง ป่าไม้เบญจพรรณ ภูเขาเป็นหินผุและดินลูกรัง ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของลำห้วย 6 ห้วย อันเป็นต้นน้ำ ได้แก่ ห้วยต้นกอก ห้วยมะปราง ห้วยน้ำขุ่น ห้วยเสือ ห้วยข้าวลู่และห้วยจ๊อก เป็นต้น น้ำจากลำธารเหล่านี้ไหลลงสู่ลำน้ำห้วยใจ

ลักษณะภูมิอากาศและดิน

จากสถิติอุณหภูมิและปริมาณน้ำฝนบริเวณศูนย์วิจัยพืชไร่ เป็นบริเวณห่างจากหมู่บ้านโป่งไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 6 กิโลเมตร ระหว่างปี พ.ศ. 2512 – 2531 พบว่าอุณหภูมิสูงสุด 31.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด 19.7 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 25.5 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนตลอดปี 1,150.8 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำฝนสูงสุดในเดือนสิงหาคม เฉลี่ย 217 มิลลิเมตร และต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์เฉลี่ย 2.0 มิลลิเมตร อย่างไรก็ตามในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม และมกราคม กุมภาพันธ์ และมีนาคม บางปีไม่มีฝนเลย ดินส่วนใหญ่กำเนิดจากหินทราย (sandstone) เป็นดินร่วนปนทราย (sandy loam) เป็นส่วนใหญ่ บางแห่งเป็นดินปนทรายจัดเป็นดินเหนียว (sandy clay loam) ใส่น้ำตาล น้ำตาลแดง หรือเทา ระบายน้ำได้ดี มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดฟอสฟอรัสและอินทรีย์วัตถุ

การคมนาคม

ที่ตั้งของหมู่บ้านห่างจากตัวจังหวัดเชียงใหม่ ตามถนนสายเชียงใหม่-พร้าว ประมาณ 16 กิโลเมตร แยกเข้ามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตำบลหนองหาร ไปสู่วัดวิเวกวารามและหมู่บ้านโป่ง มีถนนลาดยางมหาวิทยาลัยแม่โจ้เข้าสู่หมู่บ้านได้ทุกฤดูกาล มีถนนติดต่อระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ และสามารถแยกไปหมู่บ้านอื่นโดยรอบได้ รวมทั้งอำเภอสันทรายและอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ใช้เวลาในการเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ 30 นาที จากตัวเมืองเชียงใหม่ (รายงานการดำเนินงาน, 2543)

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่า

การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด และประหยัดโดยใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและสูญเสียเปล่าน้อยที่สุด รวมทั้งการกระจายการใช้ประโยชน์มากที่สุดและสูญเสียเปล่าน้อยที่สุด รวมทั้งกระจายการใช้ประโยชน์ให้แก่มหาชนโดยทั่วถึงกันด้วย ทั้งนี้จะต้องเข้าใจว่า การอนุรักษ์ไม่ได้หมายถึงการเก็บรักษาทรัพยากรไว้เฉย ๆ แต่จะต้องทะนุบำรุงและนำทรัพยากรมาใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ (time and space) และพยายามให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดด้วย

สัตว์ป่า ตาม พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 หมายถึง สัตว์ป่าทุกชนิดไม่ว่าสัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ปีก แมลงหรือแมง ซึ่งโดยธรรมชาติย่อมเกิดและดำรงอยู่ในป่าหรือน้ำ และให้หมายความรวมถึงไข่ของสัตว์ป่าเหล่านั้นทุกชนิดด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึงสัตว์พาหนะที่ได้จดทะเบียนทำตัวรูปพรรณตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะแล้ว

การอนุรักษ์สัตว์ป่าในประเทศไทย หลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีการล่าสัตว์ป่ามาก เนื่องจากมีอาวุธที่ทันสมัย สัตว์ป่าถูกทำลายจำนวนมากและประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อสร้างบ้านเรือนและขยายพื้นที่ในการเกษตรมากขึ้น ทำให้สัตว์ป่าหลายชนิดไม่สามารถดำรงชีพและขยายพันธุ์ต่อไปภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายคุ้มครองสัตว์ป่า โดยสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เมื่อครั้งดำรงพระยศสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตราพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2503 ซึ่งต่อมาได้ถือเป็นวันคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติ (กมลไชย, 2543)

ข้อมูลการสำรวจสัตว์เลื้อยคลานและสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมในประเทศไทย

สมโภชน์ และ แชนเซล (2539) สำรวจสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบสัตว์เลื้อยลูกด้วยนม 71 ชนิด ได้แก่ หนูผีหางหมู หนูผีป่าเล็กขนเกรียน หนูผีจิว กระแตธรรมดา ค้างคาวขอบหูขาวกลาง ค้างคาวบัวพันรี ค้างคาวหน้ายาวใหญ่ ค้างคาวเล็บกุด ค้างคาวปีกถุงใหญ่ ค้างคาวแวมไพร์แปลงเล็ก ค้างคาวมงกุฎมลายู ค้างคาวมงกุฎเสียนมลายูหางสั้น ค้างคาวมงกุฎยอดสั้นเล็ก ค้างคาวมงกุฎเทาแดง ค้างคาวมงกุฎจุกยาวเล็ก ค้างคาวหน้ายักษ์เล็กสองสี ค้างคาวหน้ายักษ์หมอนโค้ง ค้างคาวหน้ายักษ์ศกรรณ ค้างคาวหน้ายักษ์สามหีบ ค้างคาวปากยื่น นางอายหรือลิงลม ลิงกังหรือลิงกะบุด ชะนีธรรมดา ชะนีมงกุฎหรือชะนีเอี่ยมดำหมาไน หมีควายหรือหมีดำ หมีหมาหรือหมีคน หมาไม้ หมูหริ่ง นากใหญ่ขนเรียบ นากเล็กเล็บสั้น ชะมดเขียด ชะมดแผงหางปล้อง ชะมดแผงหางดำ อีเห็นข้างลาย อีเห็นเครือ หมีขอหรือบินตุรง พังพอนธรรมดา พังพอนกินปู แมวลายหินอ่อน แมวดาว เสือลายเมฆ เสือดาวหรือเสือด้า เสือโคร่งหรือเสือดาวพาดกลอน เสือไฟ ช้าง หมูป่า กระเจงหนู อีแก้งหรือฟาน กวางป่า กระทิง เลียงผา พญากระรอกดำ กระรอกหลากสี กระรอกปลายหางดำ กระเล็นขนปลายหูสั้น กระจ๊อน กระรอกบินแก้มแดงชนิดที่ 1 พญากระรอกบินหูแดง กระรอกบินแก้มแดงชนิดที่ 2 กระรอกบินจิวท้องขาว หนูพุกเล็ก หนูหริ่งนาหางยาว หนูฟานเหลือง หนูขนสั้นดอย หนูท้องขาวหางยาว หนูท้องขาว หนูหวาย เม่นใหญ่แผงคอยาว เม่นหางพวง และกระท่ายป่า ซึ่งอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นอุทยานแห่งแรกของประเทศไทย ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัดในภาคกลาง ตะวันออก และตะวันออกเฉียงเหนือ คือจังหวัด สระบุรี นครนายก ปราจีนบุรี และ นครราชสีมา รวมมีพื้นที่ 1,356,500 ไร่ หรือ 2,168 ตารางกิโลเมตร มีสภาพภูมิอากาศแบบลมมรสุม ได้รับน้ำฝนเฉลี่ย 2,270 มิลลิเมตรต่อปี ใน 1 ปี สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ฤดูกาล คือ ฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝน พื้นที่ประกอบด้วยภูเขาสูงหลายลูก สูงที่สุดอยู่ที่ยอดเขา 1,351 เมตร

จากระดับน้ำทะเล บริเวณรอบๆอุทยานจะเป็นบริเวณที่ต่ำสุดโดยมีความสูง 246 เมตร จากระดับน้ำทะเล อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นต้นน้ำที่สำคัญของลำน้ำ 6 สายซึ่งไหลลงหล่อเลี้ยงพื้นที่ภาคอีสานใต้ แม่น้ำโขง และที่ราบภาคกลางของประเทศไทย พื้นที่ปกคลุมด้วยป่าไม้กว่า 80 % โดยป่าส่วนใหญ่เป็นป่าดิบชื้นที่ขึ้นอยู่ระหว่างความสูง 500-1,000 เมตรจากระดับน้ำทะเล นอกจากนี้ยังมีป่าดิบแล้งในระดับความสูง 200-400 เมตร โดยกระจายไปทางทิศตะวันออกและทิศใต้ของอุทยาน ป่าเบญจพรรณจะอยู่ในระดับความสูง 300-600 เมตร กระจายอยู่ทางทิศเหนือ ป่าดิบเขาจะอยู่ในระดับความสูงมากกว่า 1,000 เมตร สามารถพบเห็นได้ในบริเวณเขาเขียว นอกจากนี้ยังมีทุ่งหญ้าและป่ารุ่นสองใกล้ถนนและทางเดินป่า เป็นแหล่งอาหารที่ดีของกวางป่า

โรเบิร์ต และ บุญชู (2540) สํารวจสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง พบ 159 ชนิดที่มีการกระจายอยู่ทั่วไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง มีสภาพภูมิอากาศอยู่ในแนวต่อเชื่อมระหว่างภูมิอากาศในแถบร้อนกับภูมิอากาศในแถบกึ่งร้อน ทำให้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วงฤดูกาลใหญ่ๆ คือ ฤดูแล้งและฤดูฝน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปี 1,552 มิลลิเมตร ส่วนอุณหภูมิมีค่าเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 24.4 องศาเซลเซียส ภูมิประเทศโดยทั่วไปประกอบไปด้วยเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาถนนธงชัย เขาปลายห้วยขาแข้งเป็นต้นกำเนิดของลำห้วยขาแข้งซึ่งเป็นลำห้วยสายหลักในพื้นที่ มีลักษณะของป่าไม้ที่แตกต่างกัน 5 ประเภท คือ ป่าดิบเขา 15% ป่าดิบแล้ง 18% ป่าเบญจพรรณ 46% ป่าเต็งรัง 13% และป่าดิบชื้น 8%

กมลไชย (2543) สํารวจพันธุ์สัตว์ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่เลา-แม่สะเซ เขตรอยต่อจังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า โดยประกาศจัดตั้ง เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2527 โดยกรมป่าไม้ได้เห็นว่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่แดง ท้องที่ ต.ป่าแป๋ บริเวณบ้านโป่งเดือด มีภูเขาที่ชาวบ้านเรียกว่าดอยโป่งเดือด หรือดอยเหลี่ยม เป็นภูเขาที่มีสภาพพื้นที่สูงชันและยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าสงวนที่สำคัญ พบได้เฉพาะถิ่นและในประเทศไทยสามารถพบได้เพียงไม่กี่แห่ง คือ กวางผาและเสียดผา อีกทั้งบริเวณพื้นที่ดังกล่าวยังเป็นเอกเขชาติที่มีแนวเชื่อมต่อกันเป็นแนวยาว ยังคงมีทรัพยากรธรรมชาติอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ เป็นผลให้มีสัตว์ป่าคุ้มครองที่สำคัญ ๆ อยู่อย่างมากมาย เช่น กวางผา กวางป่า เก้งหรือฟาน ลิงวอก ชะนี หมูป่าหรือหมิ่นคน เสือ เต่าปูลู ไก่ฟ้าหางลายขวาง หมาวน กะท่าง (จิ้งจกน้ำ) ร่องรอยของช้างป่า กวางป่า และนกชนิดต่าง ๆ ฯลฯ รวมพื้นที่เขตทั้งหมด 153,125 ไร่ การสำรวจสัตว์ป่าได้บันทึกเป็นบัญชีรายชื่อที่สำรวจพบ คือ บัญชีรายชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ตามตารางที่ 1 (ภาคผนวก)

อุปกรณ์และวิธีการวิจัย

อุปกรณ์และอาหารสัตว์

1. อาหารล่อสัตว์ ดังนี้
 - เมล็ดพืชชนิดต่าง ๆ
 - ผลไม้ต่าง ๆ เช่น กัลวีย แดงโม
 - เนื้อสัตว์ เช่น เศษเนื้อสัตว์ ชีโครง กระดูก
2. บ่วงคล้องงู
3. ตะขอเกี่ยวงู
4. ถูเก็บตัวอย่าง
5. กระจกอบ
6. กรงดักสัตว์
7. กล้องส่องทางไกล
8. กล้องถ่ายภาพ พร้อมฟิล์มถ่ายภาพ
9. หนังสือจำแนกชนิด
10. ปากกาและสมุดจดบันทึก

วิธีการวิจัย

1. บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน หรือนายพรานที่เคยล่าสัตว์ในเขตพื้นที่ศึกษา
2. บันทึกข้อมูลจากแหล่งที่มีการค้าขายของป่า
3. เดินป่าสำรวจสัตว์เลื้อยคลานและสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมในเขตพื้นที่ศึกษา ทั้งสำรวจรอยตีน รัง หรือโพรง ร่องรอยของสัตว์ที่ทิ้งไว้
4. ติดตั้งกรงดักสัตว์ในพื้นที่ศึกษา
5. วิจัยและจัดจำแนกตัวอย่างโดยอาศัยเอกสารที่เกี่ยวข้อง
6. วาดภาพประกอบแสดงรายละเอียดของสิ่งมีชีวิตที่ศึกษา

ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย

ระหว่างเดือนมกราคม ถึง ธันวาคม 2543

ช่วงเวลาที่เก็บตัวอย่าง เวลา 06.00 – 12.00 น. และ 17.00 – 05.00 น.

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการสำรวจชนิดของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์บ้านโป่ง

วงศ์ (Family)	ชื่อสามัญ	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อวิทยาศาสตร์	สถานภาพ
Class Mammalia (สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม)				
Ursidae	1. หมีควาย*	หมีควาย	<i>Ursus thibetanus</i>	ค
Canidae	2. หมาจิ้งจอก	หมาจิ้งจอก	<i>Canis aureus</i>	-
Mustelidae	3. หมูหริ่ง	หมี	<i>Arctonyx collaris</i>	ค
Suidae	4. หมูป่า	หมูป่า	<i>Sus scrofa</i>	-
Talpidae	5. ตุ่น	ตุ่น	<i>Talpa micrura</i>	-
Cercopithecidae	6. ลิงวอก	อีวอก	<i>Macaca mulatta</i>	ค
Hylobatidae	7. ลิงลม	นางอาย	<i>Nycticebus coucang</i>	ค
Leporidae	8. ชะนี	อีกูด	<i>Hylobates sp.</i>	ค
Cervidae	9. กระต่ายป่า	กระต่ายป่า	<i>Lepus peguensis</i>	ค
manidae	10. อีเก้ง	ฟาน	<i>Muntiacus muntjak</i>	ค
	11. นิมเล็ก	ลินเล็ก	<i>Mauis pentadactyla</i>	ค
Viverridae	12. นิมใหญ่	ลินใหญ่	<i>Mauis javanica</i>	ค
	13. อีเห็นข้างลาย	อีเห็นหอม	<i>Paradoxurus hermaphroditus</i>	- -
Tupaiidae	14. อีเห็นเครือ	อีเห็น	<i>Paguma larvatus</i>	-
	15. กระแตธรรมดา	โหน้	<i>Tupaia glis</i>	-
	16. กระจ้อน	อีแจ้	<i>Menetes berdmorei</i>	-
	17. กระเล็นขนปลายหูสั้น	อีกลิ้ง	<i>Tamiops mccllellandi</i>	-
Sciuridae	18. กระรอกดินแก้มแดง	โหน้แก้มแดง	<i>Dremomys rufigenis</i>	-
Erinaceidae	19. หนูเหม็น	หนูเหม็น	<i>Echinosorex gymurus</i>	-
	20. นมาไม้	นมาไม้	<i>Martes flavigula</i>	-

รวม 21 ชนิด

* สัมภาษณ์ชาวบ้านและพบร่องรอยบริเวณป่ารอบหมู่บ้านป่าสักงาม อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
 หมายเหตุ ค หมายถึง สัตว์ป่าคุ้มครอง , ร่องรอย หมายถึง มูลสัตว์ หรือรอยตีนสัตว์

ตารางที่ 2 ผลการสำรวจชนิดของสัตว์เลื้อยคลาน ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์บ้านโป่ง

วงศ์ (Family)	ชื่อสามัญ	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
Viperidae	งูสิง	-	Indochinese rat snake	<i>Ptyas korros</i>
	งูสิงดง	-	Keeled rat snake	<i>Ptyas carinatus</i>
	งูเห่าไฟ	-	Bamboo Pit Viper	<i>Trimeresurus stejnegeri</i>
Colubridae	งูเขียว	-	Elegant Bronzeback snake	<i>Dendrelaphis formosus</i>
	งูเขียว	-	Long-nosed whip snake	<i>Ahaetulla nasuta</i>
	งูอนันตนาทปัดอง	-	Scarce wolf snake	<i>Lycodon effraensis</i>
Xenopeltidae	งูแดงอาทิตย์	-	Sunbeam snake	<i>Xenopeltis unicolor</i>
Elapidae	งูจงอาง	-	King cobra	<i>Ophiophagus hannah</i>
Scincidae	จิ้งเหลน	-	Olivaceous Tree Skink	<i>Shenomoropus maculatus</i>
				<i>Riopa frontoparietalis</i>
Agamidae	กิ้งก่าสวน	-	Moustached	<i>Calotes mystaceus</i>
	กิ้งก่าหัวแดง	-	Red-Headed Lizard	<i>Draco fimbriatus</i>
Uromasticeidae	แย้	-	Granular-Scaled Lizard	<i>Leiolepis belliana</i>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

วงศ์ (Family)	ชื่อสามัญ	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
Varanidae	แตน	เหี้ย	Bengal monitor	<i>Varanus bengalensis</i>
	แตน	ตะกวด	Bengal monitor	<i>Varanus salvator</i>
Gekkonidae	ตุ๊กแก	ตุ๊กโต	Gekko	<i>Gekko gekko</i>
	จิ้งเหลนหางยาว	จ๊กกิม	Long - tailed Skink	<i>Takeydromus sexlineatus</i>
Testudinidae	เต่านา	-	Ricefield Terrapin	<i>Malayemys subtrijuga</i>
	เต่าเหลือง	เต่าดอย	Elongated Tortoise	<i>Testudo eifongata</i>

รวม 20 ชนิด

สรุปและวิจารณ์ผลการวิจัย

จากการศึกษาความหลากหลายของสัตว์เลื้อยคลานและสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมในพื้นที่ป่าอนุรักษ์บ้านโป่ง สภาพป่าเป็นป่าเบญจพรรณ มีต้นไม้หลากหลาย มีลำธารที่มีน้ำตลอดฤดูกาลคือห้วยมะพร้าว ชาวบ้านลักลอบเข้าไปหาของป่าได้อย่างง่ายดาย ผลที่ได้จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์กลุ่มนายพรานหรือชาวบ้านที่เคยเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่านั้น ข้อมูลด้านสัตว์เลื้อยคลานและสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมของป่าบ้านโป่งเมื่อ 15 ปีที่แล้ว (ประมาณปี พ.ศ. 2519) พบว่าจำนวนปริมาณและชนิดของสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย อดีตเคยพบเห็น หมูป่า เก้ง หมู ลิง กวาง เลื้อย ชะมด กระเจง มากมาย ส่วนสัตว์เลื้อยคลานพบแล่นจำนวนมาก ชาวบ้านสามารถล่าเนื้อมารับประทานได้บ่อย โดยใช้สุนัขตามกลิ่น กิ่งกำปินที่มักพบได้บนยอดเขา

จากการศึกษาในครั้งนี้ พบสัตว์เลื้อยลูกด้วยนม 20 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 18 ชนิด อดีมีการตัดไม้ทำลายป่า ใช้ประโยชน์จากป่ามากมาย มีการตัดไม้สร้างบ้านเรือน เข้าป่าล่าสัตว์จำนวนต้นไม้ใหญ่และสัตว์ใหญ่ได้ลดจำนวนลงอย่างมากมาย อดีตที่มักจะได้พบได้บ่อยแต่ปัจจุบันแทบไม่พบเลย สัตว์ได้มีการอพยพเข้าไปในป่าลึกมากยิ่งขึ้น หรือได้สูญพันธุ์จากป่าบ้านโป่งตั้งแต่ได้มีการจัดให้พื้นที่ป่าอนุรักษ์บ้านโป่งเป็นป่าอนุรักษ์ อยู่ในความดูแลของกรมป่าไม้และมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ... จนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านมีการใช้ประโยชน์จากป่าน้อยลง มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น มีโครงการรักษาพันธุ์พืชที่มีประโยชน์เป็นอาหารของสัตว์ป่า การดูแลรักษาต้นน้ำ สร้างอ่างเก็บน้ำห้วยใจเพื่อเป็นแหล่งรักษาความชุ่มชื้นให้แก่ป่า

ปัจจุบันก็ยังพบว่ามีการลักลอบเข้าไปตัดไม้ จับและล่าสัตว์ป่า เช่น ตัดไม้ใหญ่ไปทำบ้าน ยิงนก ยิงแล่น และเก้ง เนื่องจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์บ้านโป่งยังไม่มีข้อกำหนดของการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเด่นชัด และหนทางเข้าสู่ป่าบ้านโป่งมีทางเชื่อมระหว่างหมู่บ้านและแหล่งชุมชนหลายทาง จึงยากต่อการเฝ้าระวัง ประกอบกับพื้นที่ป่าบ้านโป่งไม่มีเจ้าหน้าที่รักษาประจำที่คอยสอดส่องดูแลตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

- กมลไชย คชชา. 2543. เอกสารเผยแพร่ : ในอ้อมกอดwana เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่เลา-แม่สะและ จ.เชียงใหม่-จ.แม่ฮ่องสอน. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่เลา-แม่และ จ.เชียงใหม่. ประเทศไทย.โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย. 2540. รายงานประจำปี 2540. กรุงเทพมหานคร.
- จารุจินต์ นະภิตะภักฎ. 2536. วิกฤตการณ์การสูญเสียมลลากลหลายทางชีวภาพของสัตว์ป่าและแนวททางแกไขที่ยังยึน. อักษรสยามการพิมพ์. กรุงเทพมหานคร.
- ธีรภัทร์ ประยูรสิทธิ. 2535. สภาพปัญหาการอนุรักษ์สัตว์ป่าไทย. รายงานเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย 2535. กรุงเทพมหานคร.
- ปิยวรรณ นิยมวัน. 2539. การจำแนกชนิดสัตว์เลื้อยคลานในห้องพิพิธภัณฑท์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยาศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยศ สันตสมบัติ และวิฑูรย์ ปัญญากุล. 2536. ความหลากหลายทางชีวภาพ : มิติทางสังคมและนิเวศ. สถาบันท้องถิ่นพัฒนา. กรุงเทพมหานคร.
- โรเบิร์ต มาเธอร์ และบุญชู รงนำชัยมา. 2540. สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง. สำนักพิมพ์ WWF - Thailand Project Office สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย. กรุงเทพมหานคร.
- วิโรจน์ นุตพันธุ์. 2529-2544. สัตว์เลื้อยคลาน ; การจับประคอง. สารศูนย์สัตวศาสตร์ไทย, ปีที่ 1 ฉบับที่ 1-12 พ.ศ. 2529 , ปีที่ 5 ฉบับที่ 49-60 พ.ศ. 2533, ปีที่ 6 ฉบับที่ 67-72 พ.ศ. 2534. สำนักงานศูนย์สัตวศาสตร์ไทยภายในสวนสัตว์พาด้า. กรุงเทพมหานคร.
- วิสุทธิ ไบไม้. 2537. ความหลากหลายทางชีวภาพกับการพัฒนาที่ยังยึน. สถาบันท้องถิ่นพัฒนา. กรุงเทพมหานคร.
- วิสุทธิ ไบไม้. 2538. สถานภาพความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย. นิตยสารคดี ปีที่ 11 หน้า 122 – 123. กรุงเทพมหานคร.
- สมโภชน์ ศรีโกสามาตร และทรอย แสนเซล. 2539. สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. มูลนิธิโลกสีเขียวในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์. บริษัทอัมรินทร์พริ้นดิงแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด. กรุงเทพมหานคร

- สรณรัชฎ์ กาญจนะวณิชย์. 2540. รอยตีนสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมในประเทศไทย. มุลนิธิโลกสีเขียว. ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์. สำนักพิมพ์ Euporean Automobiles Co., Ltd. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2539. ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย. กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2539. สถานภาพทรัพยากรชีวภาพของประเทศไทย. กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร.
- อดัน ราบีโนวิทซ์. 2542. คู่มืออบรมการทำวิจัยและการอนุรักษ์สัตว์ป่า. มูลนิธิสืบนาคะเลเชียร. กรุงเทพมหานคร.
- โอบาส ขอบเขตต์. 2535. ทรัพยากรสัตว์ปีก. รายงานเรื่อง : การอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย 2535. กรุงเทพมหานคร.
- อู่แก้ว ประกอบไวทยกิจ. 2532. ความหลากหลายของนกในประเทศไทย. ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bellairs, A. A. 1960. Reptiles; Life History, Evolution and Structure. Hutchinson & Company limited. London.
- Cox, M. J. 1991. The Snakes of Thailand and Their Husbandry. Kreiger, Florida. USA.
- Taylor, E. H. 1963. The lizard of Thailand Univ. Kansas Science Bulletin, 64 (14) : 687-1077
- Taylor, E. H. 1965. The Serpentes of Thailand and Adjacent Water, Univ. Kansas Science Bulletin, 65 (9) : 609-1096.

ภาคผนวก

ตารางที่ 1 : บัญชีรายชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่เลา - แม่สะ

วงศ์(Family)	ชื่อสามัญ	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อวิทยาศาสตร์	ระดับ ความชุก ชุม	สถาน ภาพ	หมาย เหตุ
Tupaidae	กระแต ธรรมดา	โหน้	<i>Tupaia glis</i>	++	-	1,2,3
Ennaceidae	หนูเหม็น	หนู	<i>Echinosorex gymurus</i>	++	-	3
Talpidae	ตุ่น	ตุ่น	<i>Talpa micrura</i>	++	-	2,3
Cynocephalidae	บ่าง	บ่าง	<i>Cynocephalus variegatus</i>	+	ค	2,3
Hipposideridae	ค้างคาว หน้ายักษ์ เล็กงูใหญ่	ค้างคาว	<i>Hipposideros fulvus</i>	+	-	3
Loricidae	นางอาย	ลิงลม	<i>Nycticebus coucauge</i>	++	ค	1,2,3
Cercopithecidae	ลิงวอก	อีวอก	<i>Macaca mulatta</i>	++	ค	1,2,3
	ค่างเทา	อีค่าง	<i>Presbytis cristata</i>	+	ค	3
Hylobatidae	ชะนีมือขาว	อีกุ๊ด	<i>Hylobates lar</i>	++	ค	1,3
	ชะนีมือดำ	อีกุ๊ด	<i>Hylobates agilis</i>	++	ค	1,3
Manidae	นิ่มเล็ก	ลีนเล็ก	<i>Maus pentadaetyla</i>	++	ค	1,2,3
	นิ่มใหญ่	ลีนใหญ่	<i>Maus javanica</i>	++	ค	1,2,3
Leporidae	กระต่ายป่า	กระต่ายป่า	<i>Lepus peguensis</i>	++	ค	1,2,3
Sciuridae	พญากระรอกดำ	ค่าง	<i>Ratufa bicolor</i>	+	ค	3
	กระรอก ท้องแดง	กระรอกดง	<i>Callosciurus flavimanus</i>	++	-	1,3
	กระรอก หลากสี	-	<i>Callosciurus finlaysoni</i>	++	-	1,3
	กระเล็นขน ปลายหูสั้น	-	<i>Tamiops Maclellandi</i>	++	-	1,3

ตารางที่ 1 : (ต่อ) บัญชีรายชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่เลา - แม่สะ

วงศ์(Family)	ชื่อสามัญ	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อวิทยาศาสตร์	ระดับ ความชุก ชุม	สถาน ภาพ	หมายเหตุ
Sciuridae	กระรอกดิน ข้างลาย	โหนข้างลาย	<i>Menetes berdmorei</i>	+	-	1,2,3
	กระรอกดิน แก้มแดง	โหนแก้มแดง	<i>Dremomys rufigenis</i>	+	-	1,3
	กระรอกบินเล็ก เขาสงู	กระรอกบิน	<i>Hylopetes alboniger</i>	+	ค	2,3
Rhizomyidae	อันใหญ่	อันใหญ่	<i>Rhizomys sumatraeensis</i>	++	-	1,2,3
	อันกลาง	อันกลาง	<i>Rhizomys pruinosis</i>	++	-	1,2,3
	อันเล็ก	อันเล็ก	<i>Cannomys badius</i>	++	-	1,2,3
Muridae	หนูฟันเล็ก	-	<i>Maxomys whiteheadi</i>	+	-	3
	หนูฟัน สีน้ำตาล	-	<i>Maxomys rajah</i>	+	-	3
	หนูฟันเหลือง	-	<i>Maxomys sunfer</i>	+	-	3
	หนูนาใหญ่	-	<i>Rattus argentiventer</i>	++	-	2,3
	หนูจืด	-	<i>Rattus exulans pentadaetyla</i>	++	-	2,3
Hystricidae	เม่นใหญ่	เม่น	<i>Hystrix brachyura</i>	++	ค	1,2,3
	เม่นหางพวง	หอน	<i>Atherurus macrourus</i>	+++	ค	1,2,3
Canidae	หมาจิ้งจอก	หมาจิ้งจอก	<i>Canis aureus</i>	++	-	1,2,3
	หมาไน	หมาไน	<i>Cuon alpinus</i>	++	ค	1,2,3
Ursidae	หมีควาย	หมีควาย	<i>Ursus thibetanus</i>	+	ค	1,3
Mustelidae	เพียงพอน เส้นหลังขาว	-	<i>Mustela strigidorsa</i>	++	-	2,3

ตารางที่ 1 : (ต่อ) บัญชีรายชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่เลา - แม่สะ

วงศ์(Family)	ชื่อสามัญ	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อวิทยาศาสตร์	ระดับ ความชุก ชุม	สถาน ภาพ	หมาย เหตุ
Mustelidae	เพียงพอนเส้น เล็กสีน้ำตาล	-	<i>Mustela nudipes</i>	++	ค	2,3
	หมูหริ่ง	หึ่ง	<i>Arctonyx collaris</i>	+	ค	3
	นากใหญ่ ธรรมดา	บัวน	<i>Lutra lutra</i>	++	ค	1,3
	นากใหญ่ ขนเรียบ	-	<i>Lutra perspicillata</i>	++	ค	3
Viverridae	ชะมดแดง หางปล้อง	-	<i>Viverra zibetha</i>	+	ค	1,2,3
	ชะมดแดง ลายจุด	-	<i>Prionodon pardicolor</i>	+	-	1,3
	อีเห็นหน้าขาว	อีเห็น หน้าจักร	<i>Arctoglidia trivirgata</i>	++	-	1,3
	อีเห็นข้างลาย	อีเห็น หมาเดิน	<i>Paradoxurus Hermaphoditus</i>	++	-	1,2,3
	อีเห็นเครือ	อีเห็น	<i>Paguma larvatus</i>	++	-	1,3
Herpestidae	พังพอนเล็ก	-	<i>Herpestes javanicus</i>	++	-	2,3
	พังพอนกินปู	-	<i>Herpestes urva</i>	+	-	3
Felidae	เสือปลา	-	<i>Felis viverrina</i>	++	ค	2,3
	เสือไฟ	-	<i>Felis temmincki</i>	++	ค	1,3
	เสือดาว, เสือด้า	-	<i>Panthera pardus</i>	+	ค	1,3
Elephantidae	ช้าง	ช้าง	<i>Elephas maximus</i>	+	ค	1,2,3
Suidae	หมูป่า	หมูป่า	<i>Sus scrofa</i>	+++	-	1,2,3
Bovidae	เสียดผา	เยื้อง	<i>Capricornis sumatraensis</i>	+	ส	1,2,3
	ควางผา	เยื้องหม่น	<i>Naemorhedus goral</i>	+	ส	1,2,3

รวม	24 วงศ์	53 ชนิด
<u>ระดับความมากน้อย</u>	<u>สถานภาพ</u>	<u>หมายเหตุ</u>
+++ มาก	ค = สัตว์ป่าคุ้มครอง	1 = ข้อมูลพื้นฐาน
++ ปานกลาง	ส = สัตว์ป่าสงวน	2 = สำรวจเอง
+ น้อย		3 = สอบถาม

ตารางที่ 2 : บัญชีรายชื่อสัตว์เลื้อยคลานในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่เลา – แม่สะ

ชื่อไทย	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ	สถานภาพ	ปริมาณความชุกชุม
เต่าปูลู	Big-headed Turtle	<i>Platysternam megacephalum</i>	9	ค	++
เต่าदीอย	Impression torloise	<i>Testudo impressa</i>	1,9	ค	+

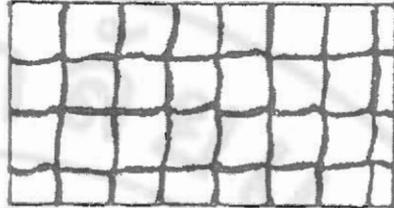
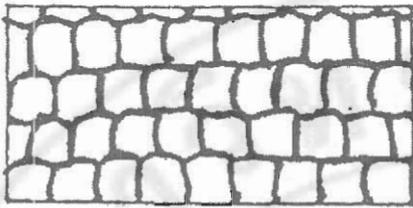
ตารางที่ 3 : บัญชีรายชื่อสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่เลา – แม่สะ

ชื่อไทย	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ	สถานภาพ	ปริมาณความชุกชุม
กระທ່าง, จักกิมน้ำ		<i>Tylotritou versucosus</i>	8,9	ค	++

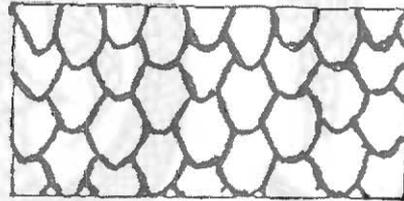
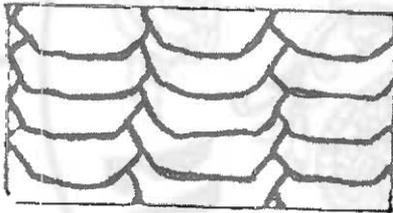
บริเวณที่พบ	1. ป่าดิบชื้น	5. ป่าสนเขา	9. ลำห้วย
	2. ป่าเบญจพรรณ	6. ทุ่งหญ้า	10. ชุมชน
	3. ป่าดิบเขา	7. ป่าไผ่	
	4. ป่าเต็งรัง	8. หนองน้ำ	

ที่มา : เอกสารเผยแพร่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่เลา – แม่สะ จ.เชียงใหม่ – จ. แม่ฮ่องสอน โดย กมลไชย (2543)

ลักษณะเกล็ดของ Lizard (Stebbins, 1954)

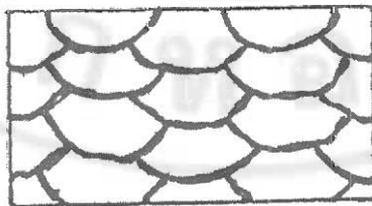

แบบ quadrangular แต่ไม่เรียงเป็นแถวตามยาว แบบ quadrangular เรียงเป็นแถวตามยาว

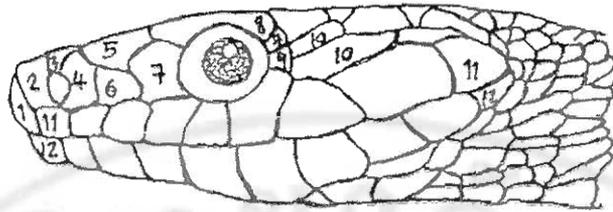
แบบ large quadrangular

แบบ not quadrangular

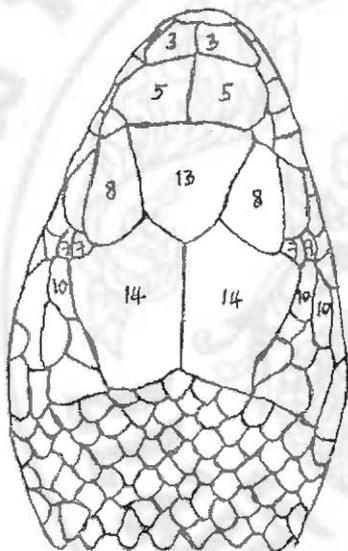

แบบ Cycloid

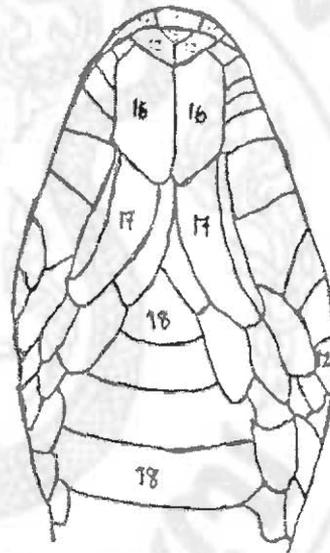
ลักษณะเกล็ดหัวของงู (Cox, 1991)

ด้านข้าง

ด้านบน

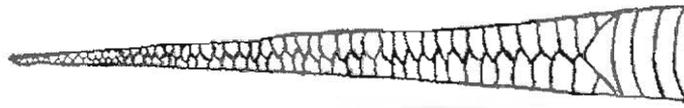

ด้านล่าง

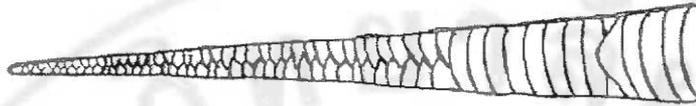
1. Rostral
2. Anterior nasale
3. Internasals
4. Posterior nasals
5. Prefrontals
6. Loreal
7. Preoculars
8. Supraoculars
9. Posterior oculars

10. anterior temporals
11. Supralabials
12. Infralabials
13. Frontal
14. Parietals
15. Mental
16. Anterior chin-shields
17. Posterior chin-shields
18. Ventral shields

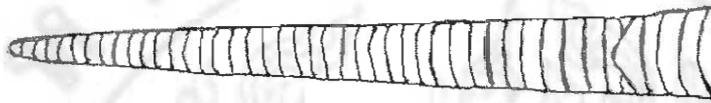
แบบเกล็ดใต้หางของงู

แบบซิกแซก

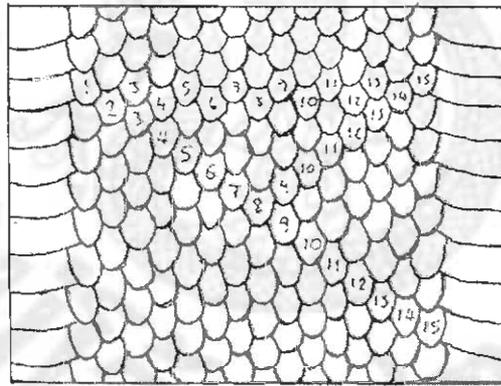

แบบผสม

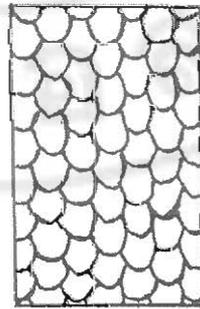

แบบเกล็ดห้อง

วิธีนับเกล็ดหลังของงู

เกล็ดสั้น

เกล็ดเรียบ

แบบเกล็ดของงู

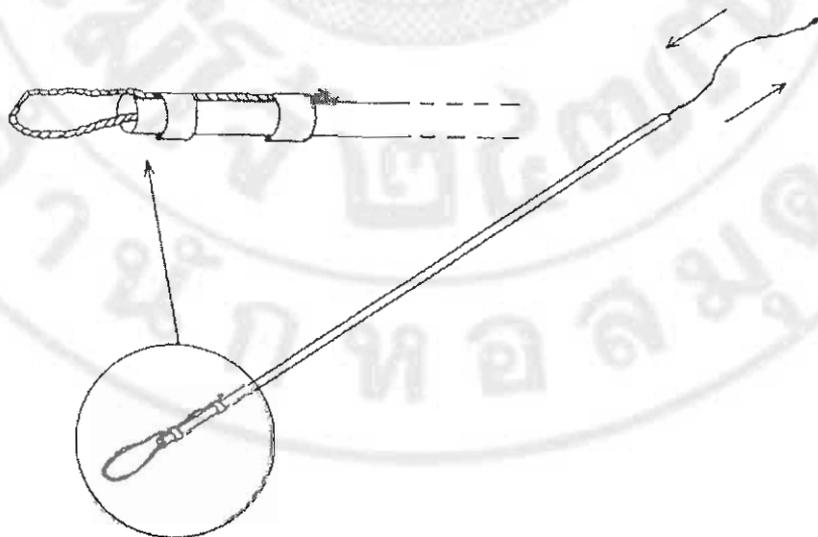
วิธีจับประคองสัตว์เลื้อยคลาน

การจับประคอง หมายถึง การจับสัตว์ที่จะทำให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อสัตว์น้อยที่สุด โดยประสงค์ให้สัตว์ตื่นตกใจน้อย ไม่ได้รับบาดเจ็บ และพยายามให้สัตว์เกิดความรู้สึกเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด (วิโรจน์, 2534)

จับประคองงู

งูมีหลายชนิด เช่นงูมีพิษ งูไม่มีพิษ ย่อมมีวิธีแตกต่างกันไป ขนาดเล็กและใหญ่ต่างกัน จึงขอแนะนำการจับประคองงูขนาดเล็ก คืองูที่มีขนาดพอจะยกหัวคนเดียวด้วยมือเดียว หรือไม่มีกำลังดินจนเกินจับด้วยคนเดียวได้

การจับงูมีพิษ เช่นงูเห่าไทยขนาดย่อม เมื่อพบงูขณะนอนอยู่ในโพรงจะใช้ไม้ค่อย ๆ คุบหัวอย่าให้งูตกใจแล้วจับประคองช่วงก้นงู (อย่าจับที่ปลายหาง) ค่อย ๆ ยกขึ้นหัวให้หัวงูห้อย ยื่นแขนให้ห่างตัวผู้หิ้วเพื่อป้องกันไม่ให้งูแว้งกัดขาผู้หิ้วได้ แล้วหย่อนปล่อยลงภาชนะที่เตรียมไว้ใส่ วิธีนี้ให้จับงูเห่าขณะเลื้อยและกำลังชูคอแผ่แม่เบี้ยก็ได้ หรืออาจใช้ไม้บ่วงคล้องสัตว์ ที่ทำจากแป้นน้ำโลหะหรือท่อพีวีซีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 นิ้ว ยาวประมาณ 150 เซนติเมตร แล้วใช้เชือกไนลอนขนาดเล็กเส้นผ่านศูนย์กลางเท่าหลอดกาแฟ ผูกติดให้แน่นที่ปลายข้างหนึ่งของท่อ แล้วใช้ปลายเชือกอีกทางหนึ่งร้อยผ่านรูท่อทะลุมายังปลายอีกด้านหนึ่งของท่อ ปลายด้านนี้เป็นด้านที่ถือไม้ ขณะใช้งานมือหนึ่งถือท่ออีกมือจับเชือกบังคับให้บ่วงเล็กใหญ่ปลายท่ออีกด้านหนึ่งเป็นด้านบ่วงที่ใช้คล้องสัตว์ (ดังภาพ)

ไม้บ่วงคล้องสัตว์

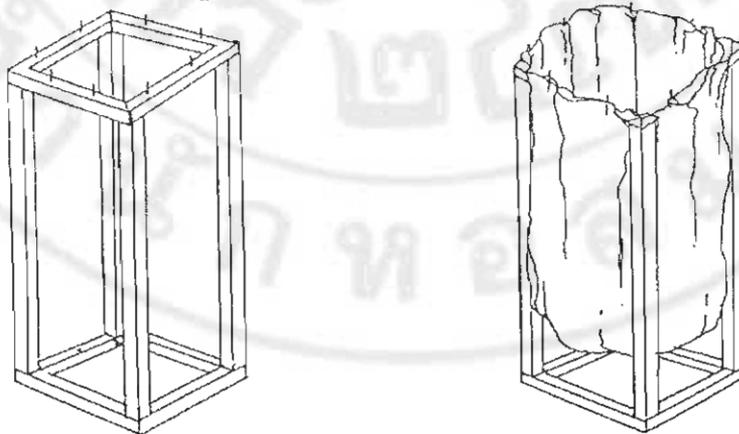
ใช้โดยขยายบ่วงให้กว้างพอที่จะคล้องได้สะดวก โดยคล้องเข้าทางด้านหัวงูถ้าต้องการจับที่คอขุควรคล้องแล้วดึงบ่วงให้รัดงูที่บริเวณก้านคอ แล้วใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้จับที่บริเวณคอติดกับหัว งูไม่สามารถแวงักัดได้ ข้อควรระวังเชือกบังคับบ่วงอย่าให้รัดคองแน่นจนเกินไป ถ้าไม่ต้องการจับงูที่บริเวณคออาจคล้องบ่วงบริเวณกลางตัวงูก็ได้ งูเมื่อถูกบ่วงรัดจับก็จะม้วนตัวพันรัดต้นไม้ ให้งูไม้ที่มีงูติดอยู่หย่อนลงในภาชนะเช่น ถังผ้า แล้วคลายบ่วงออกงูก็จะเลื้อยออกจากบ่วงได้เอง

ไม้ขอเกี่ยวงู (เหล็กขอ) โดยใช้เหล็กเส้นกลมขนาดประมาณ 3 หุน ยาวประมาณ 100-130 เซนติเมตร ปลายข้างหนึ่งตัดโค้งเป็นมุมฉาก ส่วนปลายอีกด้านเสียบติดกับกิ่งไม้เป็นที่สำหรับถือ ใช้กดคองูให้นิ่ง

เหล็กขอเกี่ยวงู

โครงไม้สำหรับแขวนงูใส่ถุง สำหรับใส่หังงูชั่วคราวโดยใช้ไม้แปรรูปขนาดประมาณ 1.5 X 1.5 นิ้ว ต่อเป็นโครงกล่องสี่เหลี่ยมทรงสูง ขนาดโครงกว้าง 12 X 12 นิ้ว สูง 80 เซนติเมตร ปล่อยเป็นโครงไม้ต้องบุผนังกล่อง ด้านล่างเรียบเพื่อไว้แนบพื้น ด้านปากโครงกล่องตอกตะปูตอกหัวไว้ห่าง ๆ เพื่อใช้เกี่ยวปากงู (นิยมใช้ถุงผ้าดิบเพราะนิ่มและโปร่งระบายอากาศได้ดี) นิยมใช้ถุงแขวนนี้เพื่อใส่งูชั่วคราวพักไว้ระหว่างทำความสะอาดหรือซ่อมคู่มือที่เลี้ยง ได้ผลดีเพราะไม่ทำให้งูตื่นตกใจ งูไม่ได้รับการกระทบกระเทือนมากและไม่เป็นที่หวาดกลัวต่อผู้พบเห็น ถ้าเป็นกลุ่มงูที่มีพิษการจับงูสวมหมวกหรือหน้ากากที่ป้องกันงูพิษใส่อาจทำให้ดาบอดได้

โครงไม้แขวนงูพักชั่วคราว

การจับประคองเต่า

โดยปกติจับยกที่กระดองด้านข้างยกขึ้นและวางลงเบา ๆ แต่มีเต่าบางประเภท เช่น เต่ากระดองเล็กแต่มีหัวโต คอยืดยาว และดู มักยืดหัวมาแว้งกัดถึง เช่น เต่าปูลู หรือเต่าสเนปป์ และ เต่าแอลิเกเตอร์ เต่าพวกนี้มีหางยาวมาก หางใหญ่แข็ง การจับควรจับหัวที่โคนหาง (อย่าจับปลายหาง) เนื่องจากเต่าพวกนี้มีหางแข็งแรงการจับที่หางเต่าจะไม่เจ็บและตกใจ ตะพาบเป็น เต่ากระดองอ่อนที่มีนิสัยดุ ปากคม ยืดคอออกได้ยาว แว้งกัดเก่ง ถ้าจับตะพาบที่ขอบเชิงตะกอน ด้านข้างจะเกิดอันตราย ถ้าเป็นตะพาบที่ขนาดไมโตหรือลูกตะพาบก็อาจจับโดยพลิกให้หงายท้อง แล้วใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้จับคีบบริเวณขาหลัง คีบให้ชิดกับส่วนท้ายของกระดองท้อง จับคีบพอ กระชับ ถ้าเป็นตะพาบขนาดใหญ่ควรจับโดยใช้มือข้างหนึ่งล้วงจับที่ส่วนต้นกระดอง ล้วงลง ระหว่างต้นกระดองหลังกับส่วนบนของคอ อีกมือหนึ่งหงายมือจับส่วนท้ายกระดองหลัง (วิโรจน์ 2534)

วิธีจับประคองเต่าสเนปป์

วิธีจับประคองตะพาบ

วิธีจับประคองสัตว์เลื้อยคลานขนาดเล็ก

จิ้งจกเป็นสัตว์เลื้อยคลานประเภทคลานขนาดเล็ก และเป็นประเภทที่หางขาดง่าย บางครั้งขาดเพราะถูกทำขาด หรืออาจสลัดหางทิ้ง เนื่องจากตกใจ ขณะที่จิ้งจกเกาะอยู่กับพื้นหรือผนังอย่าแตะต้องหาง ให้จับโดยใช้นิ้วแตะกอดตัวจิ้งจกไว้กับพื้น อาจจับบริเวณหัวหรือคอ แล้วเลื่อนนิ้วทั้งหมดออกโดยให้เหลือนิ้วเดียวแตะที่บริเวณคอ จากนั้นใช้อีกมือหนึ่งจับตัวจิ้งจกขึ้นถือ โดยให้เกาะอยู่ที่ปลายนิ้ว (มักเป็นนิ้วชี้ นิ้วกลาง และนิ้วนาง) คอจิ้งจกจะพาดอยู่บนปลายนิ้วชี้ ใต้ปลายนิ้วแม่มือจับบังคับไว้ที่บนคอ ภาชนะที่เก็บพักชั่วคราวคือถุงผ้ามุ้งไนลอน หรือขวดปากกว้างที่เจาะรูระบายอากาศไว้ที่ฝาขวด จิ้งจกหรือจิ้งเหลนขนาดเล็กบางชนิด ไม่ปราดเปรียวหรือกระโดดเหมือนจิ้งจกดิน เมื่อจะใส่ขวดพักชั่วคราวให้สัตว์เกาะอยู่กับที่บนนิ้วมือแล้วเอียงเทลงขวด เป็นสัญญาณของสัตว์พวกนี้เมื่อเห็นช่องปากขวดคล้ายโพรงจะกระโดดลงขวดไปเอง ถ้าเป็นจิ้งเหลนหางยาวหรือสาบห้า เป็นจิ้งเหลนขนาดเล็ก ตัวเล็กเรียวยาว แต่มีหางยาวมากประมาณห้าเท่าของความยาวลำตัว หางเหนียวไม่ขาดง่าย สาบห้ามักใช้หางพาดอยู่กับยอดไม้แล้วห้อยตัวลงมาจับกินแมลง การจับประคองควรจับที่หางประมาณหนึ่งในสามส่วนของความยาวของหาง จับถือส่วนที่ใกล้ตัว แล้วปล่อยตัวสาบห้าให้ห้อย

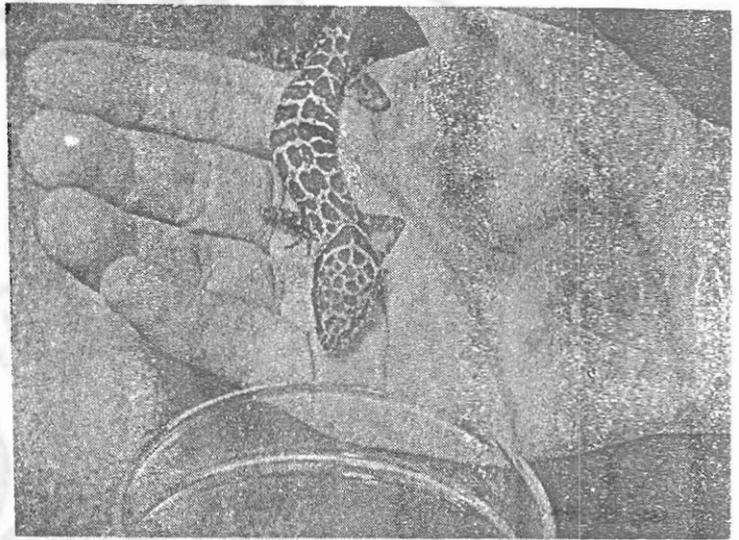
กิ้งก่า (Agama) เป็นสัตว์คล่องแคล่วและกัดได้ จึงต้องจับประคองบังคับ จับให้ตัวอยู่ในอุ้งมือเหมือนจับจิ้งจกน้ำ (salamander) แต่ต้องจับหัวไว้โดยใช้นิ้วหัวแม่มือบังคับคอกิ้งก่าติดไว้กับนิ้วชี้

แยะ (Ground Agama) คือกิ้งก่าที่อยู่ตามพื้นดิน ว่องไว ปราดเปรียวและดุ ให้รีบจับอย่างรวดเร็วที่คอแยะ เมื่อได้ตัวแยะจึงจับประคองโดยต้องช่วยจับทั้งสองมือ ใช้มือถนัดจับส่วนบนของตัว นิ้วหัวแม่มือสอดเข้าประคองที่รักแร้ข้างหนึ่ง และนิ้วนางสอดเข้ารักแร้อีกข้างหนึ่ง นิ้วชี้และนิ้วกลางค้ำที่คอแยะเพื่อให้อยู่นิ่งและไม่แก๊งกิด ส่วนอีกมือหนึ่งจับประคองที่หางให้นิ้วแม่มือและนิ้วชี้อยู่ที่โคนหางให้ติดกับขาหลัง แยะจะไม่เดิน

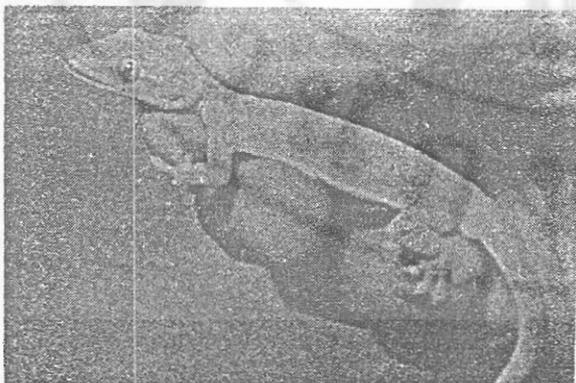
จับประคองพวกเหี้ย-ตะกวด (Monitor) และจระเข้ (Crocodile) ถ้ามีขนาดใหญ่ต้องมีวิธีการจับเป็นพิเศษและคงเป็นผู้ชำนาญ จะขอกล่าวถึงการจับลูกเหี้ย ตะกวดและจระเข้หรือตัวที่ยังมีขนาดเล็ก สัตว์จำพวกนี้แข็งแรง ดิ้นสะบัดรุนแรง กัดเก่งแล้วยังมีเล็บแหลมคม จึงต้องประคองพยายามไม่ให้ตื่นกลัว จับประคองสองมือคล้ายการจับประคองแยะ มือที่ถนัดกำและจับที่คอสัตว์ โดยมีนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้บังคับไว้ที่ท้ายหัวเพื่อไม่ให้แก๊งกิด อีกมือหนึ่งกำค้ำที่บริเวณสะเอวสัตว์ให้นิ้วชี้และนิ้วกลางค้ำสะเอวอยู่หน้าขาหลัง นิ้วหัวแม่มือ นิ้วนางและนิ้วก้อยกำโคนหาง เป็นมือที่ใช้ประคองบังคับไม่ให้สัตว์ดิ้น โดยเฉพาะลูกจระเข้ควรจับประคองให้แน่นหากปล่อยให้ตกใจและดิ้นรุนแรงอาจมีผลทำให้ลูกสัตว์พิการได้

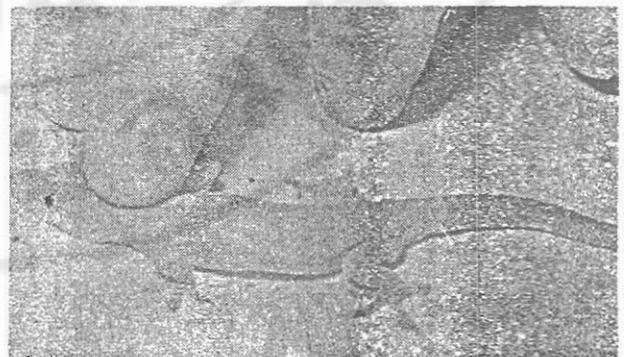
จับประคองจิ้งเหลนหางยาว

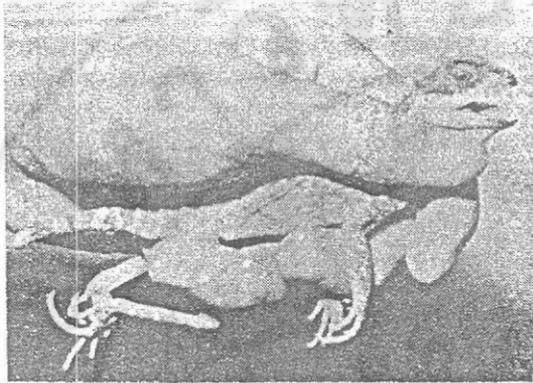
เทจิ้งจกลงขวด (จิ้งจกดินลายหินอ่อน)

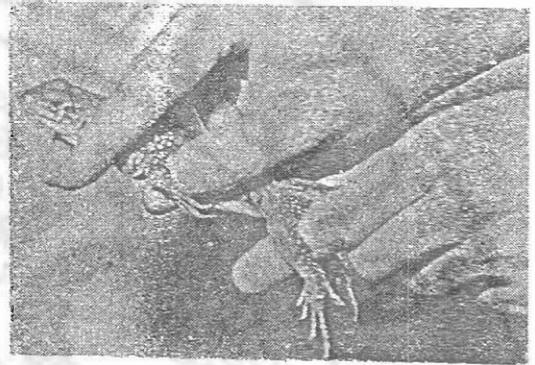
จับประคองจิ้งจก (จิ้งจกหางหมาม)

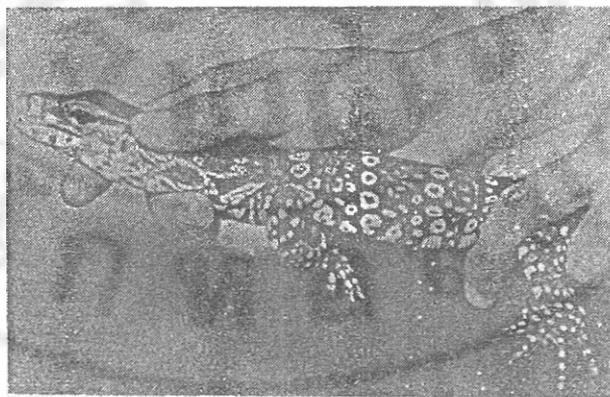
จับจิ้งจกโดยแตะกตไว้กับพื้น

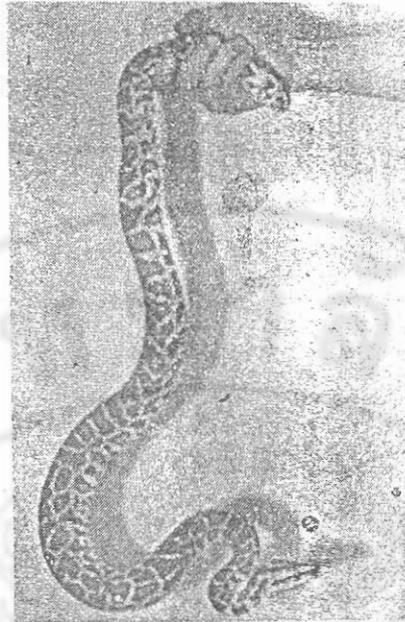
จับประคองกิ่งก่า

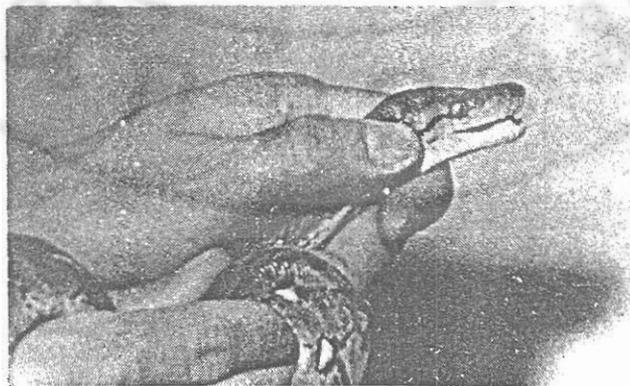
จับประคองเย้

จับประคองลูกเหี้ย

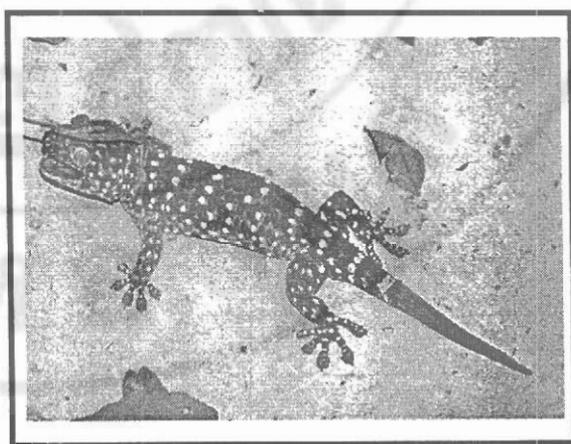
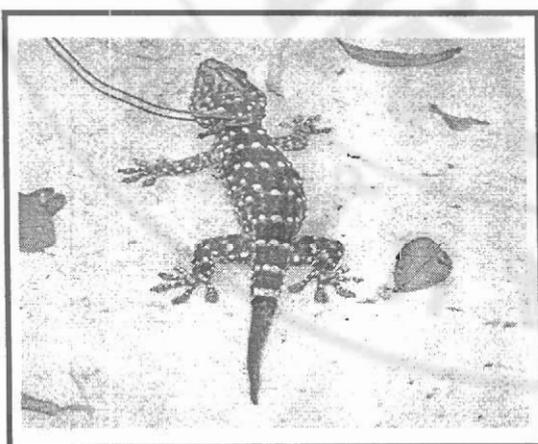
การจับหัวลูกงูหลาม

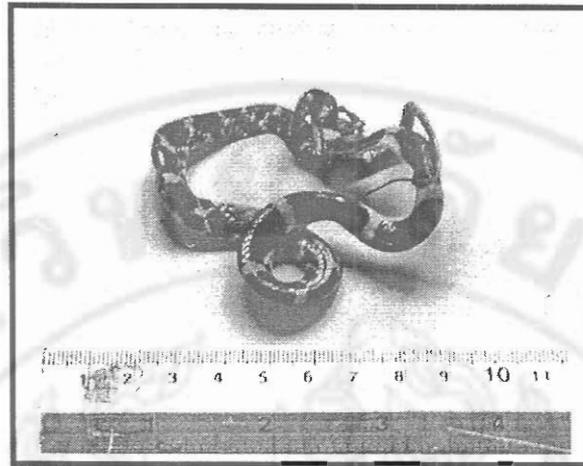
ใช้นิ้วจับที่คอง (ลูกงูเหลือม)

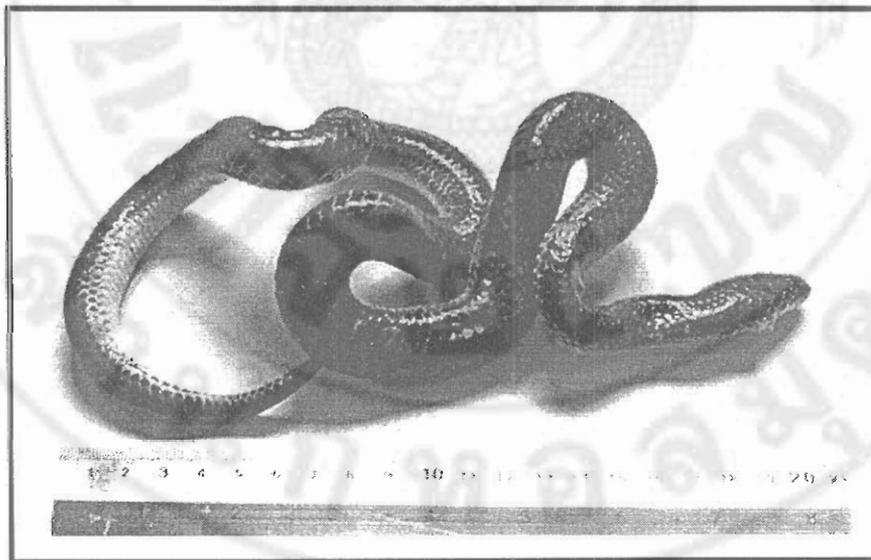
รูปที่ 1 เต่าเหลือง *Testuda elongate* Blyth

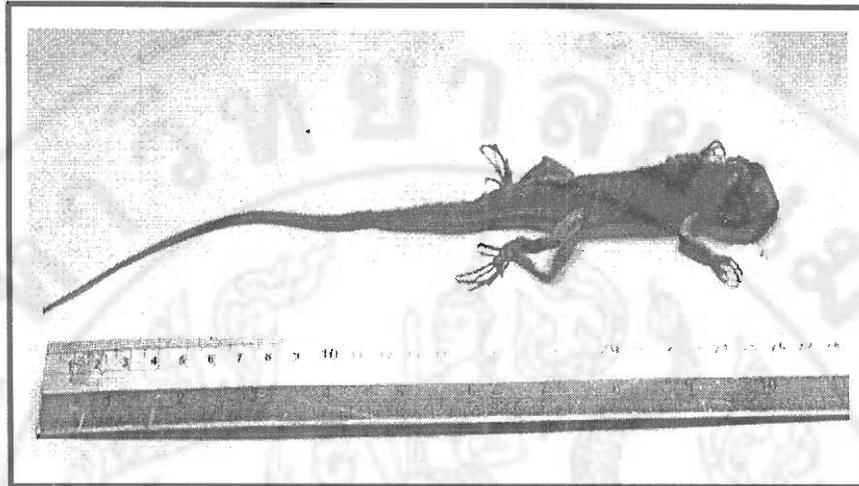
รูปที่ 2 ตุ๊กแก *Gekko gecko*

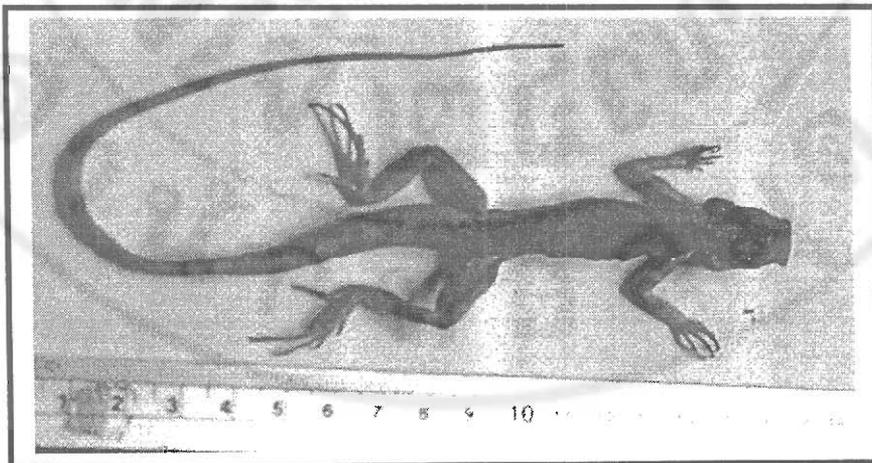
รูปที่ 3 งูฉนวนหางปล้อง Scarce Wolf Snake *Lycodon effraensis*

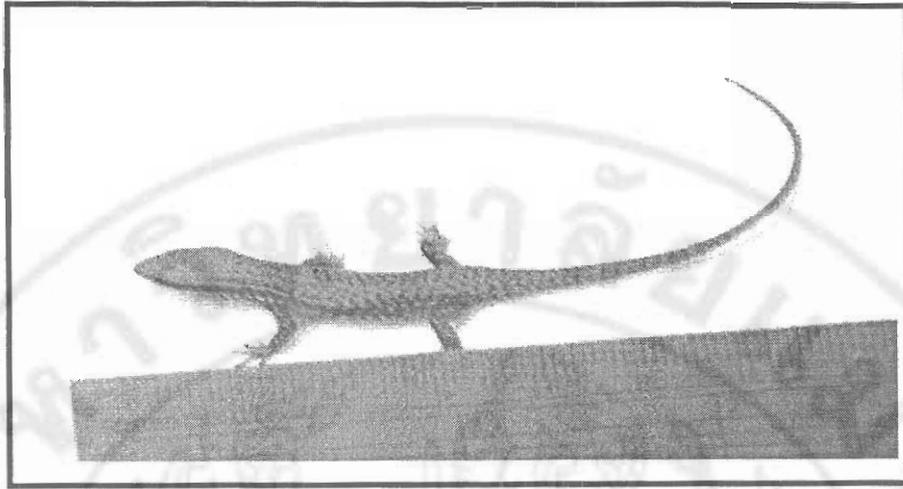
รูปที่ 4 งูแสงอาทิตย์ Sunbeam Snake *Xenopeltis unicolor*

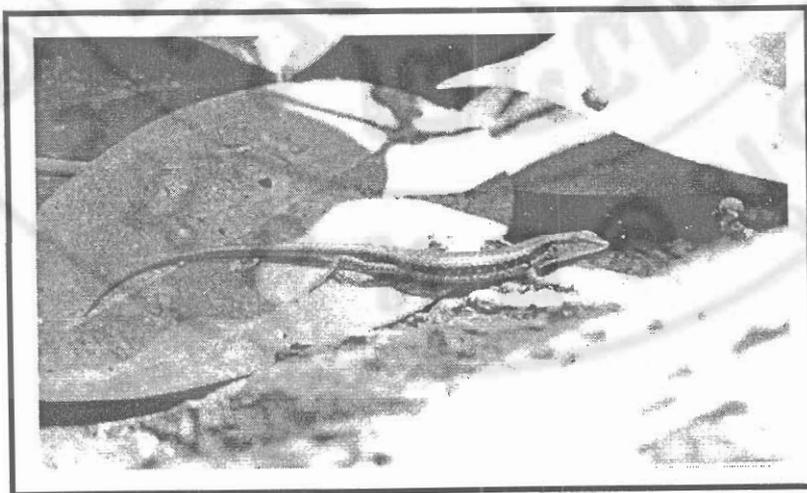
รูปที่ 5 กิ้งก่าหัวแดง *Draco fimbriatus*

กิ้งก่าหัวแดง *Draco fimbriatus*

รูปที่ 8 จิ้งเหลน *Mabuya mucularia malcolmii*

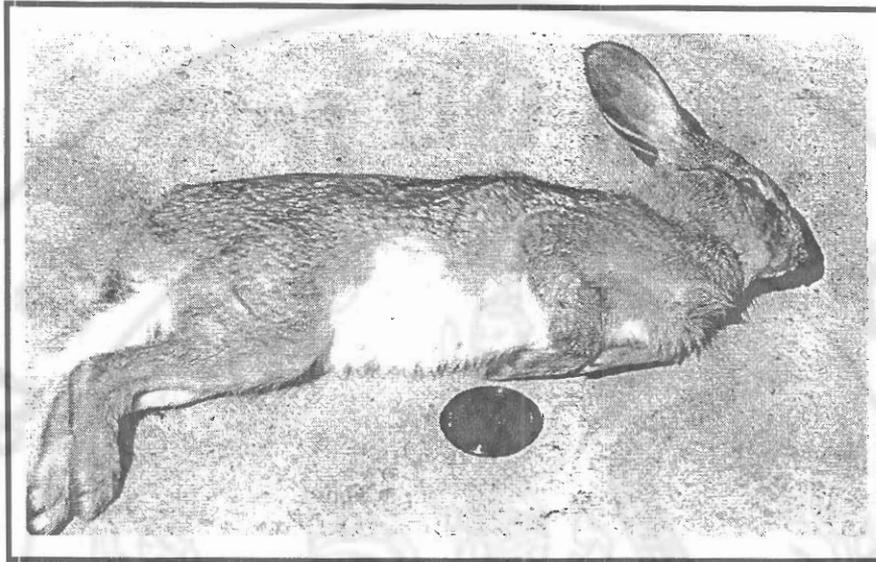
รูปที่ 9 จิ้งเหลน *Sphenomorphus maculatus*

รูปที่ 10 ลิงวอก *Macaca mulatta*

รูปที่ 11 กระจอกดิน, ไหน่ *Dremomys rufigenis*

รูปที่ 12 กระต่ายป่า *Lepus peguensis*

กระต่ายป่า *Lepus peguensis*